

ПРИКАЗКА

На наших землях люде завжди різним жили: полювали, хлібчик ростили, сіль возили з півдня на північ, розбійничали — хто як, хто де. І, скажу відверто, мені скрізь подобалося, хоч і люде траплялися різні, іноді відрізняючись, як... Я знаю?.. Кінь від бика абощо.

Та всі ми й на всі боки сходилися на думці, що кращого за наш край не знайти, бо росте тут усе, що вкинеш до чорнозему, — само росте, лише встигай збирати. А люде наші добрі, навіть якщо злими справами промишляють діткам на вечерю. Так було, як мій дід на базарних площах казки співав із бандурою, так було

і за батька з кобзою. Та все змінилося ще за мого дитинства, змінилося швидко й різко.

Я чув, що Зелений Остап тоді ще радо виходив із лісу до людей і одного разу з'явився з новиною, яка змінила наш світ. Він відкрив властивості Чорного Дуба, який — залежно від обробки — ставав то легким і гнучким, як повітря, то важким і твердим, як камінь.

І зчинився такий гармидер, що ховайся! Понаїхало всіляке рубати дивні дерева: злі не по-нашому, незрозуміло говорящі, з гострими пилами. Брехати не стану: наших теж багато радо взялося за сокири. І почала ця орда рубати гаї, та так завзято взялася до справи, що з'явилося прислів'я: «Аж гай шумить».

До нашого краю прийшли по заробіток лихі люде — і життя змінилося. За одне покоління людство навчилося робити з того дуба хто що собі навігадував: фіри без коней, човни, які плавали під водою, та повітряні хури, що їх назвали літаками. А принагідно великий ліс Чорного Дуба порубали вщент, — нічого не лишилося, тільки подекуди лоховники та болота.

Від такого горя Зелений Остап образився на людство, прокляв нас і пішов углиб північних хащ. З часом

шкідники-сокирники розбіглися: хто додому, хтось іще далі, а деякі лишилися шукати залишки Чорного Дуба, що їх можна було надібати у звичайних лісах на всі боки. Казали, що в таких з'явився отаман, котрого звали Чорноротий, і що він об'єднав пошуки, а тих сокирників, котрі йому не скорилися, пустив униз по річці та й униз обличчям...

Багато хто постраждав під час тих заворух зі завірюхами, і на той момент, коли я вперше побачив Василя, ми ще не оговталися: жили, намагаючись намацати старі добрі часи, ніби можливо до них повернутися.

ОСТАННЯ КАЗКА ТА ПЕРШЕ ДИВО

Коли ми вперше з ним зустрілися, я ще не був парламентарем. Але і хвости коровам давно вже не крутив. Я ходив по різних селах: де на ярмарок, де просто так — і забавлявся тим, що розповідав людям казки. Знав тих казок на три торби з гіркою, пам'ять мав добру, а робити мені все одно було нічого, от і розповідав усяку всячину на всі боки від Чорнодубого лісу.

Пам'ятаю, в деяких містечках я вже побував двічі, казки мої слухали за взято, з площі не проганяли, тож це могло би стати моїм фахом на ціле життя. А в цій роботі головне — спершу зрозуміти, про що людина хоче слухати, бо кожен прагне чути лише своє, і, як не вгадаєш — то

йдеш далі без вечері, човгаючи самотньо, вночі й під дощем. Але таке зі мною траплялося рідко: я розумним виріс і відразу зрозумів, про що людям хочеться чути.

От вам хочеться дізнатися правду про ті часи та про того Василя, а зазвичай люде хочуть послухати хвилини чотири про те, як комусь майже гаплик був, але він усе одно долю подолав і переміг, бо всім живеться важко й тільки вірою пробавляється добра людина у злomu світі. І так, аби наприкінці казки весілля було, бо ж тут сходяться інтереси всіх: жінкам — за мету, чоловікам — за свято.

* * *

Того разу перед Різдвом стояв я в обід край базару в Підгірцях і гучно розповідав про каміння, що впало

з неба, а з нього вийшли люде о трьох ногах. Зима тоді видалася теплою, сніг потрохи танув під сонцем, і стояти на місці мені було не холодно, ще й у довгому дідусевому кожусі.

Казочку, яку я чув від чужинця на західнім кордоні, слухали кволо, бо покупці ще не скупились, а продавці — не розпродалися. З власного досвіду додаю, що розповідати казки в обід — не найкраща вправа, — та я був молодий і дуже хотів їсти, тож і кричав про триноги зелені деяким перехожим і купі малят із бабкою-сторожихою.

У Підгірцях так завжди було, що дітей на базар не брали, а лишали у спеціальних садочках, де вони собі розважалися. Хто заможніший, їв млинці з медом і возився на різдвяних санчатах із конячкою, а хто бідніший — слухав казкарів під наглядом суворої бабки.

Як ба — стала серед дітей така цікава панночка в кептарі, що я ледь не забувся, проте підхопив і поплів далі про жовту холеру, що прийшла нам на допомогу і повбивала тих триногих. «Дурня то все!» — послухала мене, послухала та й на цілу площу вигукнула дівчина і так на мене зиркнула, ніби я її пальне випив.

— То все не наше, і взагалі — небувальщина!

— І що? — тільки і знайшовся я.

— А то, — розходилася потрохи дівчина, — що не треба ото дітям іноземні жахи в голови заливати.

— Казки з різних земель та про різне вчать, — спробував угамувати її я, та ж де там!

— Ти, схоже, не казкар, а бадилля порожне. Ліпше би діткам щось правдиве про наш край розповів, де справжні дива трапляються!

— Ти про себе?

— От же дурень! Та подивися ти навколо! Де ще риби розмовляють, де Чорний Дуб росте, де люди раптом зростають великі до неба?

— Істинно, — несподівано додала сторожиха. — Зранку його бачила: на базарі, де глечиків ряд.

Я вже збирався посміятися з бабки, а ще більше — з красивої панночки, котра плела нісенітниці, та згадав, що заробляю собі на хлібчик чи не тим самим, і вчасно замовк. І поки я міркував, у який спосіб із тієї ситуації вийти ще й, бажано, познайомитися ближче з тою бідовою дівчиною в кептарі, як позаду щось гучно хрумкнуло на цілу округу й усі, хто був на площі,

